

Afscheid van taaldiversiteit. Interview met Prof. Pieter Muysken in Proviand

Datum bericht: 19 april 2010

Acht vragen (van Jorig Vogels), met een antwoord (van Pieter Muysken)

Pieter Muysken is hoogleraar algemene taalwetenschap bij het Centre for Language Studies (CLS) van de Radboud Universiteit Nijmegen.

Bron: [Proviand](#) (11) 3 pp. 12-13.

De taaldiversiteit wordt snel kleiner. Om een kleine indruk te geven: vier feiten staan voorop (waarbij de precieze getallen niet helemaal vastliggen):

- Feit 1: er zijn nu > 6000 talen (afhankelijk hoe je telt)
- Feit 2: verdeeld over < 200 families (afhankelijk hoe je telt)
- Feit 3: aantal sprekers per taal varieert van 1 miljard tot 1
- Feit 4: 50 tot 90 % van de talen zal verdwijnen voor 2100

Het volgende staatje geeft een ruw beeld van de spreiding: er zijn weinig talen met heel veel sprekers en heel veel talen met heel weinig (minder dan duizend) sprekers. M = miljoen, K = duizend.

1 taal	1000 M	Mandarijns
10 talen	> 100 M	Engels, Spaans, Hindi, Arabisch, Russisch, enz.
60 talen	$10 < x < 100$ M	Nederlands, Italiaans, ...
200 talen	$1 < x < 10$ M	Baskisch
75 talen	$100 \text{ K} < x < 1 \text{ M}$	Talen in Afrika en Azië
65 talen	$10 \text{ K} < x < 100 \text{ K}$	
43 talen	$1 \text{ K} < x < 10 \text{ K}$	
Ca. 6000 talen	< 1 K	Amazonegebied, Mexico, Nieuw Guinea, Afrika, ...

1. Waarom verdwijnen sommige talen, en worden andere juist groter?

Talen verdwijnen om verschillende redenen. Op **macro niveau** gezien kan het gebeuren door een aantal oorzaken:

- De fysieke vernietiging van groepen sprekers
- Epidemische ziektes leiden tot het krimpen van groepen sprekers
- Zending en missie, die soms een nationale taal oplegt, of soms een grotere taal uit de buurt
- De vernietiging van de leefomgeving (bv. door boskap of mijnbouw)
- De vernietiging van de economische bestaansbasis van de groep (bv. wild of vis)
- Politieke onderdrukking en assimilatiebeleid door de nationale overheid
- (soms gedwongen) migratie naar andere gebieden of grote steden
- Huwelijken buiten de groep

Op **micro niveau** bekeken heb je te maken met een verbroken transmissiecyclus:

Verminderd gebruik

→ verminderde overdracht

→ verminderd gebruik

→ ....

Kinderen horen de taal niet meer veel, spreken haar niet meer, en dragen vervolgens de taal niet meer over aan hun kinderen.

2. Moeten we het erg vinden dat talen verdwijnen? Het gaat er toch om dat we elkaar kunnen verstaan?

Ja het is erg. Talen zijn niet alleen middelen van communicatie, maar het zijn ook collectieve kunstwerken, allemaal met eigen kenmerken. Het zijn eigenlijk een soort onzichtbare en kwetsbare kathedralen.

3. Vinden de sprekers van een bedreigde taal het zelf over het algemeen erg dat hun taal aan het verdwijnen is, of zijn het vooral buitenstaanders die zich er druk om maken?

Dat verschilt heel erg. Vaak zijn het ook buitenstaanders (maar veel talen verdwijnen volstrekt onopgemerkt), terwijl in een aantal gevallen het ook de sprekers zelf zijn. Meestal zijn er externe omstandigheden (zie boven) die ertoe leiden dat een taal verdwijnt, niet gemakzucht van de sprekers zelf.

4. Hoe is het voor een individuele spreker om zijn moedertaal achter zich te laten en zijn kinderen alleen nog in de dominante taal op te voeden?

Dit is heel dubbel. Kinderen opvoeden gebeurt vanuit hoop (ook op een betere toekomst voor hen), maar achterblijven met iets dat ze niet spreken geeft ook eenzaamheid. De laatste sprekers van een taal zijn vaak heel eenzaam.

5. Verdwijnt er met een taal ook een stuk cultuur en identiteit?

Cultuur verdwijnt zeker, in de vorm van allerlei mentale onderscheidingen en patronen; identiteit hangt ervan af, want we maken onze identiteit telkens opnieuw en die identiteit kan ook heel complex zijn.

6. Wordt het Nederlands ook bedreigd, en spreken we over 100 jaar allemaal Engels?

De kans is klein dat het Nederlands verdwijnt (zie ook het staatje), maar het is wel iets waar actief aan gewerkt moet worden om het Nederlands te laten bloeien.

7. Zorgt de globalisatie voor een steeds verder teruglopend aantal talen in de wereld, en wat betekent dat voor de culturele verscheidenheid op aarde?

Zie boven; het effect op de culturele verscheidenheid op aarde is ook ingrijpend, maar we zien vaak dat mensen als de ene vorm van verscheidenheid verdwijnt, andere vormen (vaak vluchtiger en oppervlakkiger, dat wel) ervoor in de plaats komen.

8. Kunnen we talen voor uitsterven behoeden?

Maar in beperkte mate, omdat zoveel afhangt van de leefomstandigheden van de groep. Als we die kunnen verbeteren heeft de taal plotseling veel meer kans, maar als de bestaansbasis van de groep weg is overleeft een taal ook heel moeilijk.